

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

Маслак Марія Володимирівна

УДК 347.77.043

ДИСЕРТАЦІЯ

ФОРМУВАННЯ СКЛАДОВИХ МЕХАНІЗМУ ВНУТРІШНЬОФІРМОВОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАСАДАХ ІНТРАПРЕНЕРСТВА

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)
051 «Економіка»

Подається на здобуття
наукового ступеня кандидата економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

М. В. Маслак

Науковий керівник
Косенко Олександра Петрівна
доктор економічних наук, доцент

Харків – 2017

АНОТАЦІЯ

Маслак М. В. Формування складових механізму внутрішньофірмового трансферу технологій на засадах інтрапренерства. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». – Харків, 2017.

У дисертації сформовано організаційні та економічні положення складових механізму внутрішньофірмового трансферу власних технологічних розробок машинобудівного підприємства на засадах інтрапренерства. Економічна складова цього механізму включає в себе блок техніко-економічних показників роботи підприємства та систему ефектів, здатних в своїй сукупності об'єктивно оцінювати дію процесу трансферу технологій.

Розроблено інтегральний стандартно-індексний підхід до визначення вартості технологій промислового призначення, який включає в себе стандартну (визначається базова вартість технологічного продукту) і індексну (враховує широкий спектр додаткових ринкових, економічних та технічних переваг технології) складові. Запропоновано методичні положення ідентифікації вектору розвитку системи внутрішньофірмового трансферу технологій господарюючого суб'єкта за допомогою порівняння внутрішніх можливостей розвитку підприємства та рівня сприятливості зовнішнього середовища. Обґрунтовано варіанти розвитку системи трансферу технологій машинобудівного підприємства на основі сценарного підходу

Ключові слова: економіка підприємства, трансфер технологій, внутрішньофірмовий трансфер, інтрапренерство, механізм, ефективність, управління інноваціями, комерціалізація, вартість технологій.

SUMMARY

Maslak M.V. The formation mechanism of intra-firm technology transfer based on the principles of entrepreneurship. – Manuscript.

Dissertation on competition of a scientific degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.04 – economy and management of enterprises (economic

activities). – National technical University «Kharkiv Polytechnic Institute». – Kharkov, 2017.

In the thesis formed a conceptual organizational and economic situation of the mechanism of intra-company transfers proprietary technologies of machine-building enterprise on the principles of entrepreneurship. The economic component of this mechanism consists of technical and economic performance of enterprises and the system of effects together to objectively evaluate the effect of the technology transfer process.

Developed integrated standard-an index approach to determining the value of technologies for industrial use, which includes the standard (as determined by the basic cost of technological product) and the index (takes into account a wide range of market, economic and technical advantages of the technology) components. The proposed methods identify the vector of development of system of intrafirm technology transfer of an economic entity by comparing the internal capabilities of its development and the level of favorability of the external environment. Justified options for the development of technology transfer system machine-building enterprises on the basis of a scenario approach.

Keywords: economy of enterprise, technology transfer, intra-firm transfer, entrepreneursto, mechanism, efficacy, commercialization, management of innovations, the cost of the technology.

Список публікацій здобувача

1. Маслак М. В. Проблеми та основні тенденції розвитку трансферу технологій в Україні / П. Г. Перерва, М. В. Маслак // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки : у двох частинах. – Черкаси : ЧДТУ, 2012. – Вип. 31. – Частина II. – Том 1. – С. 131–136. *Здобувачем виявлено проблеми трансферу технологій в машинобудуванні.*
2. Маслак М. В. Управління інноваційним потенціалом підприємства в умовах циклічності / О. І. Маслак, О. О. Безручко, М. В. Маслак // Збірник наукових праць Донецького національного університету. Економіка і організація управління. – Вінниця : ДонНУ, 2014. – Вип. 1–2. – С. 166–172. *Здобувачем запропоновано сценарний підхід до управління інноваційним потенціалом.*

3. Маслак М. В. Венчурна діяльність промислового підприємства та внутрішньофірмова комерціалізація технологій на засадах інтрапренерства / П. Г. Перерва, М. В. Маслак // Вісник НТУ «ХПІ». – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – № 27 (1199). – С. 90–96. *Здобувачем обґрунтовано роль інтрапренерства у внутрішньофірмового трансфері технологій.*
4. Маслак М. В. Фактори розвитку трансферу технологій машинобудівного підприємства / О. І. Маслак, М. В. Маслак, О. О. Безручко // Актуальні проблеми економіки. – Київ : ВНЗ «Національна академія управління», 2016. – № 5. – С. 171–181. *Здобувачем сформовано фактори розвитку внутрішньофірмового трансферу технологій.*
5. Maslak M. The effectiveness of the system of intra-firm technologies transfer of industrial enterprise / O. Maslak, Daniel Kutor, M. Maslak // Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. – Кременчук : КрНУ, 2016. – Вип. 3/2016/(98). – Частина 2. – С. 7–12. *Здобувачем розроблено положення внутрішньофірмового трансферу технологій.*
6. Маслак М. В. Розвиток системи внутрішньофірмового трансферу технологій машинобудівного підприємства на основі сценарного підходу / М. В. Маслак // Вісник НТУ «ХПІ». – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – № 47. – С. 37–41.
7. Маслак М. В. Визначення вектору розвитку системи внутрішньо фірмового трансферу технологій машинобудівного підприємства / М. В. Маслак // Вісник НТУ «ХПІ». – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – № 48. – С. 36–40.
8. Маслак М. В. Механизм управления экономической безопасностью машиностроительного предприятия в контексте развития трансфера технологий [Электронный ресурс] / Н. Е. Гришко, М. В. Маслак // Современные проблемы науки и образования. – Москва : «Издательский Дом «Академия Естествознания», 2013. – № 2. – Режим доступа : <http://www.science-education.ru/108-9063>. *Здобувачем сформовано систему ризиків трансферу технологій на машинобудівному підприємстві.*
9. Maslak M. Problems of development of Technology transfer in Ukraine / Olga Maslak, Maria Maslak, Olga Bezruchko // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky / Ed. Dr. h.c. M. Varchola. – Kosice (Slovakia), 2015. – Volume

3. – № 4/2015. – Р. 96–98. *Здобувачем виявлено проблеми трансферу технологій*
10. Maslak M. Intellectual capital as a factor of economic development of Ukraine / O. Maslak, N. Grishko N., O. Hlazunova, M. Maslak // Journal of Turiba University «Acta Prosperitatis». – Turiba (Latvia), 2016. – № 7. – Р. 104–118. *Здобувачем проведено аналіз рівня розвитку трансферу технологій в Україні.*
11. Маслак М. В. Современное состояние и перспективы развития теоретико-методологических основ трансфера технологий / М. В. Маслак // Трансфер технологий : кол. монографія ; под ред. П. Г. Перервы, Д. Коциски. – Харьков : «Апостроф», 2012. – С. 24–52.
12. Маслак М. В. Розробка організаційних положень об'єктів трансферу інтелектуальних технологій / А. В. Косенко, М. В. Маслак, П. Г. Перерва // Управління інноваційною діяльністю підприємств та організацій морегосподарського комплексу : кол. монографія. – Миколаїв : видавець Торубара О. С., 2013. – С. 203–246. *Здобувачем розроблено організаційні засади внутрішньофірмового трансферу.*
13. Маслак М. В. Трансфертний потенціал промислового підприємства / О. І. Маслак, О. О. Безручко, М. В. Маслак // Логістично-адаптивне та правове управління соціально-економічними процесами : кол. монографія ; за заг. ред. В. П. Волкова, Л. А. Горошкової. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2015. – С. 281–289. *Здобувачем обґрунтовано складові трансфертного потенціалу підприємства.*
14. Маслак М. В. Особливості трансферу технологій в Україні / М. В. Маслак // Матеріали II Всеукр. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених «Економіко-правовий розвиток сучасної України», (м. Одеса, 23–24 листопада 2012 року). – Одеса : Фенікс, 2012. – С. 104–106.
15. Маслак М. В. Формування системи чинників, які стримують та стимулюють розвиток трансферу технологій на машинобудівних підприємствах [Електронний ресурс] / П. Г. Перерва, М. В. Маслак // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості», (м. Львів, 14–16 травня 2015 року). – Львів : Видавництво «Львівська політехніка», 2015. – С. 545–547. *Здобувачем сформовано та*

проаналізовано систему зовнішніх чинників розвитку трансферу технологій.

16. Maslak M. Creating innovative clusters as a prerequisite of development of technology transfer in Ukraine [Електронний ресурс] / Olga Maslak, Maria Maslak, Olga Bezruchko // Materials of the IX International scientific conference «Balance and Challenges» (с. Miskolc, 15–16 Oktyber 2015). – Miskolc : University of Miskolc, 2015. – С. 96–102. – Режим доступу : <https://ru.scribd.com/doc/288587884/Proceedings-of-Balance-and-Challenges-9TH-INTERNATIONAL-SCIENTIFIC-CONFERENCE-University-of-Miskolc-Hungary-2015>. *Здобувачем проаналізовано проблеми розвитку трансферу технологій в Україні.*

17. Маслак М. В. Інтрапренерство в системі інтелектуально-інноваційної діяльності машинобудівного підприємства / Марк Бартолі, О. П. Косенко, М. В. Маслак // Матеріали VII Міжнародної науково-практичної Internet-конференції студентів та молодих вчених «Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність. Форвард-2016» (м. Харків, 27 грудня 2015 року). – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – С. 176–178. *Здобувачем узагальнено теоретичні підходи до визначення поняття «інтрапренерство».*

18. Маслак М. В. Ефективність системи трансферу технологій промислового підприємства / Veresne Dr. Somosi Mariann, О. О. Безручко, М. В. Маслак // Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку економіки освіти регіону», (м. Кременчук, 21 квітня 2016 року). – Кременчук : ПП Щербатих, 2016. – С. 105–106. *Здобувачем сформовано систему ефектів внутрішньофірмового трансферу технологій.*

19. Маслак М. В. Зовнішні фактори розвитку системи трансферу технологій машинобудівного підприємства / О. І. Маслак, О. О. Глазунова, М. В. Маслак // Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики», (м. Одеса, 15–16 вересня 2016 року). – Одеса : Атлант, 2016. – С. 90–92. *Здобувачем проаналізовано основні проблеми розвитку трансферу технологій.*

20. Маслак М. В. Інтрапренерство: сутність та сфери застосування / О. П. Косенко, М. В. Маслак // Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Стратегічно-інноваційний розвиток суб'єктів

економічної системи в умовах глобалізації» (м. Кременчук, 16–18 листопада 2016 року). – Кременчук : КрНУ, 2016. – С. 166–168. – Режим доступу : http://econ.kdu.edu.ua/sites/default/files/files/tezi_int_conf.pdf. *Здобувачем визначено роль інтрапренерства у розвитку трансферу технологій.*

21. Маслак М. В. Інтрапренерство як фактор трансферу технологій [Електронний ресурс] / О. П. Косенко, М. В. Маслак // Матеріали VI Всеукраїнської наук.-практ. конф. «Актуальні питання організації та управління діяльністю підприємств у сучасних умовах господарювання», (м. Харків, 17 листопада 2016 року). – Харків : НАНГУ, 2016 – С. 123–126. *Здобувачем сформовано засади розвитку інтрапренерства на промислових підприємствах.*

22. Маслак М. В. Інтрапренерство в інноваційно-інтелектуальній діяльності машинобудівного підприємства / К. Шімф, О. П. Косенко, М. В. Маслак // Матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. «Дослідження та оптимізація економічних процесів», (м. Харків, 6–8 грудня 2016 року). – Харків : НТУ «ХП», 2016. – С. 92–94. *Здобувачем описано основні передумови та наслідки використання інтрапренерства на промислових підприємствах.*

23. Маслак М. В. Інтрапренерство – основа внутрішньофірмового трансферу технологій [Електронний ресурс] / О. П. Косенко, М. В. Маслак // Матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами», (м. Луцьк, 8 грудня 2016 року). – Частина 3. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2016. – С. 229–232. – Режим доступу : <https://drive.google.com/file/d/0B3KD4ZptHgVFQXZhRE03LVpZSW8/view>. *Здобувачем описано механізм технологічного трансферу з використанням принципів інтрапренерства.*

24. Маслак М. В. Розвиток системи трансферу технологій на засадах інтрапренерства / М. В. Маслак // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Економіка природокористування: стан, проблеми, перспективи», (м. Ірпінь, 13–20 березня 2017 року). – Ірпінь : УДФСУ, 2017. – С. 116–121.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	10
РОЗДІЛ 1 СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДІВ ВНУТРІШНЬОФІРМОВОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ	16
1.1 Теоретико-методична сутність внутрішньофірмового трансферу технологій в сфері машинобудівного виробництва	16
1.2 Дослідження сучасного стану та перспектив розвитку українського ринку технологічних товарів промислового призначення.....	32
1.3 Аналіз існуючої організаційно-методичної бази трансферу технологій на машинобудівних підприємствах та розробка напрямків її розвитку.....	56
Висновки до розділу 1.....	74
РОЗДІЛ 2 ФОРМУВАННЯ СКЛАДОВИХ МЕХАНІЗМУ ВНУТРІШНЬОФІРМОВОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ ІНТРАПРЕНЕРСТВА.....	77
2.1 Інтрапренерство як економічна категорія внутрішньофірмового трансферу технологій.....	77
2.2 Організаційний механізм дії внутрішньофірмового трансферу технологій на засадах інтрапренерства.....	99
2.3 Економічне обґрунтування механізму дії внутрішньофірмового трансферу технологій на засадах інтрапренерства.....	121
Висновки до розділу 2.....	153
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ВНУТРІШНЬОФІРМОВОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	157
3.1 Оцінювання сприятливості зовнішнього середовища розвитку трансферу технологій на вітчизняних промислових підприємствах..	157
3.2 Інтегральний стандартно-індексний підхід до визначення	

вартості трансферу технологій на машинобудівному підприємстві	169
3.3 Визначення вектору розвитку системи трансферу технологій машинобудівного підприємства.....	184
3.4 Розвиток системи трансферу технологій машинобудівного підприємства на основі сценарного підходу.....	200
Висновки до розділу 3.....	216
ВИСНОВКИ.....	219
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	221
ДОДАТКИ.....	249
ДОДАТОК А Вихідні дані для визначення кумулятивного ефекту внутрішньофірмового трансферу технологій на машинобудівних підприємствах Полтавського промислового регіону.....	250
ДОДАТОК Б Результати нормування показників для визначення кумулятивного ефекту внутрішньофірмового трансферу технологій на машинобудівних підприємствах Полтавського промислового регіону...	262
ДОДАТОК В Результати розрахунку кумулятивного ефекту внутрішньофірмового трансферу технологій на машинобудівних підприємствах Полтавського промислового регіону.....	270
ДОДАТОК Г Графо-аналітичні моделі кумулятивного ефекту внутрішньофірмового трансферу технологій на машинобудівних підприємствах Полтавського промислового регіону за період 2010 – 2015 роки.....	272
ДОДАТОК Д Акти впровадження результатів дисертаційного дослідження	276